

Міфи народів світу

Міф як найдавніша форма світогляду людини

Читацький путівник

У цьому розділі ти відкриєш для себе таємничі, сповнені несподіванок і чудес міфи (міти) різних народів — про створення світу, появу людини, споконвічну боротьбу добра і зла. А також ознайомишся із творами сучасної української письменниці Дари Корній, переказами Сергія Плачинди, у яких оживають образи праукраїнських міфів. А ще прочитаєш перекази українською давньогрецьких міфів Катерини Гловацької.

 Ти вже знаєш чимало про усну народну творчість, легенди й міфи. Тобі вже відомі міфи й легенди народів світу. Пригадай, чому давньоукраїнська історія про Берекіну за жанром є саме міфологічною (мітологічною) легендою.

Літературознавчий клуб

Споконвіку світ страшив, але водночас захоплював і дивував людину, вражав своєю величчю, таємничістю, красою. Чи спадало тобі на думку, що таке *небо*, *сонце*? Як виникли Земля, рослини, тварини, сама людина?

Нашим далеким предкам, щоб виживати й розвиватися, треба було шукати відповіді на такі складні питання. У цих пошуках вони поєднували практичний досвід та свою уяву, фантазію. Тож вважали, що якісь неземні сили створили цей світ. І саме від них залежать грози й посухи, успіх на полюванні, урожай, затишок у домі, зрештою все життя. Так зароджувались уявлення про богів та інших добрих і злих надприродних істот. Людині здавалося, що все довкола, зокрема тварини й навіть рослини, одухотворене, має душу. Ось так і виникли міфи.

В. Крижанівський. Вівтар

Мовна скарбничка

Слово *міф* (за іншою транскрипцією — *мит*) у перекладі зі старогрецької мови означає буквально «*оповідь*», «*давнє сказання*».

Міф — образно-фантастичні уявлення давніх предків про походження й будову світу, появу богів, явищ природи, людини, про перших героїв / героїнь тощо.

Міфи творилися й були загальновідомі тисячі років тому. Вони стали основою для інших жанрів фольклору — легенд, казок, переказів, прислів'їв і приказок. Однак міфи найбільш споріднені з легендами. Та є між ними й відмінність. **Міф** — дуже узагальнена, універсальна оповідь. У ній ідеться про богів, творення світу, людини, встановлення законів життя. А **легенда** найчастіше розповідає про якесь конкретне явище, реальну подію чи особу, тільки гіперболізовану, оповиту фантастикою.

Вирізняють кілька **груп міфів**:

- **космогонічні** (від грец. «Всесвіт» і «народження») — оповіді про творення та впорядкування Всесвіту;
- **теогонічні** (від грец. «походження богів») — оповіді про походження, появу богів та їхні взаємовідносини;
- **антропогонічні** (від грец. «походження людини») — оповіді про створення людини й першопредків різних племен;
- **героїчні** — оповіді про героїв / героїнь, створення ними життєвих благ для людей (вогню, знарядь праці тощо).

Праукраїнські міфи про створення людини

Наші давні предки — слов'яни, праукраїнці-русичі — створили мудру, красиву й захопливу **міфологію**. У давнину вірили в багатьох богів. Творцем усього живого наші пращури вважали бога *Рода*, а його сина *Сварога* — богом вогню і ковальства. Саме він став володарем світу і прабатьком усіх інших богів.

Серед найбільш шанованих божеств також були *Дажбóg* — бог Сонця, світла, добра, хліборобства; *Жіва* — богиня Землі, життя, покровителька врожаю та достатку; *Перун* — бог грому й блискавки; *Стрибóg* — володар вітрів; *Леля* — богиня кохання, весни; *Дана* — богиня води; *Велес* — покровитель тварин і пастухів, бог мистецтва.

Мовна скарбничка

Образи прадавньої міфології (мітології) зберігаються також у сучасній українській мові. Пригадай слова з коренем *-род-*, *-рид-*. Вони походять від імені героя прадавнього міфу — бога *Рода*.